

## ORANJE-NASSAU'S-OORD EN EEN MINISTERIEELE CIRCULAIRE!

In alle bladen is een bericht overgenomen van den Haagschen correspondent van de *Standaard*, dat, zoover mij bekend is, nergens werd weersproken. Indien dus dat bericht als juist mag worden beschouwd, zou de Minister van Binnenlandsche Zaken dezer dagen een circulaire gericht hebben aan zijn ambtgenooten, waarin hun aanbevolen wordt Oranje-Nassau's-Oord moreelen steun te verleen en tevens te bevorderen, dat ambtenaren, die gesteund worden door een departement op Oranje-Nassau's-Oord verpleegd worden. Hiertegen is niets te zeggen, al zal het de vraag zijn, of men aan dien steun een dergelijke voorwaarde kan verbinden. Immers de patiënt zal de voorkeur geven aan den raad van zijn geneesheer, vooral wanneer hij er meer voor voelt naar een sanatorium van bijzondere richting te gaan b. v. het R. C. of gereformeerde. De motieven, welke aanleiding gaven tot het in de wereld sturen van deze circulaire, verdienen echter afkeuring.

Het heet n. l.:

„Zij (Oranje-Nassau's Oord) verkreeg later, door *niet al te gelukkig* beheer een *minder goeden* naam, tengevolge waarvan het aantal patiënten aanmerkelijk daalde. De eerste *geneesheer-directeur* werd inmiddels door een ander vervangen. Het *beheer is thans weer in goede handen*”.

Met deze woorden wordt een gansch onverdiende blaam geworpen op den toenmaligen geneesheer-directeur. Ieder, die de zaak van nabij gevolgd heeft, kennis nam van het rapport door ons hoofdbestuur uitgebracht en zich herinnert de toen aangenomen motie, weet, dat de uiteenzetting in die circulaire gegeven geheel onjuist is. De finantieele resultaten waren tot op den dag van het vertrek van den geneesheer-directeur zéér gunstig (blijkend uit de jaarverslagen), dank zij de goede bezetting van alle afdelingen.

Het zal den minister toch wel niet onbekend zijn gebleven, dat de publieke meening nu juist niet op de hand van de commissie en de inmiddels ontslagen directrice was. Dit en andere redenen zullen wel tot de slechte bezetting en het finantieele fiasco der volgende jaren hebben bijgedragen, niet het niet-bestaan hebbende wanbeheer van den toenmaligen eersten geneesheer-directeur.

Renkum, Februari 1911.

K. TH. HAVERKORN VAN RIJSEWIJK.

---

## HET WETSONTWERP TOT WIJZIGING DER BEPALINGEN OMTRENT DE KOEPOKINENTING.

*Geachte redactie,*

Hier eenige dagen hooge kunstgenietende, van de belangwekkende RÖNTGEN-demonstraties, onder de voorname leiding en verklaring van prof. WENCKEBACH, brengt het laatste nummer van ons *Tijdschrift* mij een verrassing, onder den vorm van een kritiek geleverd door den heer VAN DIEREN op mijn vorig stukje. Nu weet ik niet of de heer VAN DIEREN zich zoo véél, en 35 jaar lang, bewogen heeft op het praktisch terrein der vaccinatie als ik, en of ook hij de ontboezeming mag uiten, nog nooit eenig slecht gevolg dezer eenvoudige

kunstabwerking te hebben gezien. Of ook hij durft beweren, zouds ik, dat een vaccinatie verricht door een geneesheer met nauw geweten, en met animale lympe betrokken van een parc met dito directeur, een volmaakt onschuldige operatie is. En als ook hij dit kan onderschrijven, is het te meer te betreuren, dat hij, indertijd de eer genietende rapporteur te zijn van de commissie tot herziening der epidemie-wet, en als beslist voorstander van vaccinatie, ja zelfs van vaccine-dwang, niet tevens is beslist tegenstander van verslappende maatregelen. Want zoo mag men toch noemen zijn sanctie oningeeñte onderwijzers en leerlingen tot de scholen toe te laten, omdat deze operatie voor hun gezondheid bijzonder gevaar doet duchten. Een uitgemergeld kind met den dood voor oogen, een kind met acute ziekte onder de leden, een kind dat een huidziekte over het geheele lichaam vertoonde, en dus eerst na genezen te zijn, zeker vóór het 6de jaar, voor vaccinatie in aanmerking kwam, werden door mij uitgezonderd; maar een raadsel is het mij, hoe onderwijzers en leerlingen, voldoende weêrstandsvermogen bezittende om de lichamelijke en geestelijke vermoeienissen, het dagelijks eenige malen door weer en wind gaan naar de school kunnende verdragen, zoo'n eenvoudige vaccinatie schaden zou. Zulke zwakkelingen zou men moeten beveiligen, door hen allen als nietingeeñten te isoleeren in uw glazen kastje, dan zijn zij meteen voor de gevaccineerden onschadelijk gemaakt.

Wanneer een kind zonder goed gevolg is ingeëñt, wordt voorgesteld het zonder nogmaals herhaalde inenting voor een jaar op de school toe te laten. Waarom? Omdat dit kind wellicht één op de honderdduizend is die immuun blijkt te zijn? Want een dergelijke mislukte inenting kan afhangen van niet-virulente stof, minder nauwkeurige toepassing der kunstbewerking enz., hetgeen bij herhaalde inenting zal moeten blijken. Dat dit hoog noodig is, bewijst bijv. het geval van een kind te Haarlem ingeëñt, dat van 10 piqûres tien prachtige pokken kreeg, na tot driemaal toe zonder resultaat te zijn ingeëñt, met lympe van een andere koepokinrichting.

Jammer dat de heer VAN DIEREN heelemaal niet releveert, hetgeen ik in het midden bracht omtrent de diphtheritis endemie te Haarlem, waar tengevolge van slap optreden, en nog wel in de eerste jaren van de 20ste eeuw met al haar hygiënische voorzorgen, de toestand nog steeds niet goed is, en deze ervaring door mij ter illustratie diende voor de zooveel sterker besmettelijke pokken.

Vox populi, vox Dei! Onze natie wordt niet graag geschonden, en wenscht nu eenmaal met succes en goed gevaccineerd te worden, hetgeen in Haarlem bijv. ook duidelijk bleek, als een pokken-epidemie dreigende was. Dan staat, rijk en arm, jong en oud queue-makend voor de deur van het parc vaccinogène. Wie weet hoe spoedig dit zich herhaalt, als de zoo gevreesde haemorrhagische pokken, die op het oogenblik in Duisburg zijn uitgebroken, ook ons land mochten bezoeken. Laat de heer VAN DIEREN dan eens een retourtje naar Haarlem nemen, en zich van die waarheid komen overtuigen, dan ben ik er ook, om mijn vrienden aan het parc in hun drukte te assisteeren. Dan kunnen wij te samen nog eens praten, dat is gemakkelijker en aangenamer dan schrijven, dan kan hij uit den mond der candidaten voor de vaccinatie zelf hooren, dat zij het afschuwelijk vinden in tram, spoor, schouwburg enz. te zitten naast niet gevaccineerden, dat zij integendeel alles doen, om zoo hygiënisch mogelijk

te leven, duinwater en zuivere melk drinken, abattoir-vleesch eten, strijden tegen de tuberculose door de vereeniging te steunen, en dat zij verslappen van de thans bestaande bepalingen omtrent de koepokinenting, al wordt zulks ondersteund door den centralen gezondheidsraad, ja zelfs door de vereeniging van inrichtingen ter bevordering der koepokinenting in Nederland, niet alleen een nationaal gevaar maar zelfs een ramp noemen.

Groningen,  
12 Februari 1911.

Hoogachtend

Uw dw.  
S. FIJAN.

Hiermede achten wij het vraagstuk voldoende toegelicht.

*Redactie.*

---

## BRIEFWISSELING.

### ORANJE-NASSAU'S-OORD.

Dr. DONATH, te Bennekom, zendt ons onderstaand afschrift van een schrijven door hem gericht tot den Minister van Binnenlandsche Zaken, waaraan wij gaarne plaats verleen.

*Redactie.*

*Bennekom, 9 Februari 1911.*

*Excellentie,*

Met verschuldigen eerbied veroorloof ik mij tot Uwe Excellentie dit schrijven te richten ten einde het navolgende onder haar aandacht te brengen.

Uwe Excellentie zou — indien het bericht, hetwelk door verschillende dagen weekbladen uit *De Standaard* is overgenomen, juist is — haar ambtgenooten hebben uitgenoodigd zooveel mogelijk te bevorderen, dat lijders aan tuberculose, die voor rekening of met steun der verschillende departementen worden verpleegd, voortaan in het sanatorium „Oranje-Nassau's-Oord” worden opgenomen.

Deze poging van Uwe Excellentie om het sanatorium wederom meer aan zijn doel te doen beantwoorden, zal ongetwijfeld door ieder worden toegejuicht. Waar echter, volgens het genoemd bericht, door Uwe Excellentie met een enkel woord de geschiedenis van het beheer der instelling werd in herinnering gebracht, moge het mij vergund zijn op te merken, dat door Uwe Excellentie een voorstelling werd gegeven, die met de feiten niet volkomen strookt. Het kan Uwe Excellentie geenszins verbazen, indien er mij grootelijks aan gelegen is, dat bij U geen misverstand heersche omtrent de wijze, waarop door mij als 1sten geneesheer-directeur het sanatorium werd bestuurd.

Uwe Excellentie zou tot het verzenden dier uitnoodigingen aan haar ambtgenooten zijn overgegaan, nadat aan u zou zijn gebleken, „dat de inrichting „eerst geheel aan het doel beantwoordde, maar later door een niet al te ge„lukkig beheer een minder goeden naam kreeg”. Uit de zinsnede, die daarop volgt, „dat de eerste geneesheer-directeur inmiddels werd vervangen en het „beheer thans weer in goede handen is”, kan niet anders worden afgeleid